

DOI: 10.32347/2786-7269.2023.6.63-70

УДК 7.03(510)-043.2:[726:2-523

д. арх., професор **Кушнєж-Крупа Д.**,
dkusnierz-krupa@pk.edu.pl, ORCID: 0000-0003-1678-4746,
Краківська політехніка ім. Т. Костюшка,
д. арх., професор **Ремізова О.І.**,
remizova.e@gmail.com, ORCID: 0000-0002-5187-4598,
Харківський національний університет
міського господарства ім. О.М. Бекетова
доцент **Шевченко Л.І.**,
shevchenko.lidia.ivanivna@gmail.com, ORCID: 0009-0006-9929-6332,
Кравчук О.А.,
kravchuk.oa@knuba.edu.ua, ORCID: 0000-0002-2369-4899,
Київський національний університет будівництва і архітектури

ВПЛИВ КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКИХ ТРАДИЦІЙ КИТАЮ НА ОБРАЗ РЕЛІГІЙНОЇ БУДІВЛІ

Проаналізовано, як впливали місцеві культурно-мистецькі традиції Китаю на зміну образу храму чужоземних релігій. Як найдавніший приклад трансформації архітектурних і мистецьких канонів чужоземних релігій при їх перенесенні на терени Китаю можна назвати буддистський храмовий комплекс Дуньхуана. Запозичені з Індії художньо-образні канони святилиць по мірі розвитку місцевих архітектурних і мистецьких навичок зазнавали все більших трансформацій. Так само про трансформацію образу ісламських релігійних будівель можна говорити у випадку мечетей, наприклад, в провінції Шаансі, які наближались до архітектурно-мистецького образу китайського храму традиційних вірувань – даосизму і конфуціанства. Досліджено вплив місцевих традицій навіть на образ християнського храму, а саме німецької протестантської кірхи в м. Циндао. Зокрема, це досить яскрава як для німецького північного національного романтизму поліхромія фасадів, яка контрастує з аскетичним інтер'єром.

Ключові слова: вплив; культурно-мистецькі традиції; Китай; храмовий комплекс Дуньхуана; іслам; мечеть; провінція Шаансі; Циндао; протестантська церква.

Постановка проблеми. Тисячолітня китайська архітектура і мистецтво виразились у такій кількості унікальних об'єктів і артефактів, що цілком зрозуміло, чому об'єкти запозичених стилів, таких, наприклад, як європейський

історизм і модерн кінця XIX – початку XX століття чи північний національний романтизм початку XX століття привертали увагу науковців значно менше.

При цьому слід визначити той факт, що такі запозичені релігії на території Китаю, як буддизм та іслам, із часом набували місцевих зовнішніх архітектурно-мистецьких ознак і сприймалися місцевим населенням як частина історичної спадщини, пов'язаної з їх територіями. Буддизм навіть утворив спільно з даосизмом та конфуціанством так званий «релігійний синкретизм», коли ці три вірування не вступали між собою в протиріччя. Так, у фрескових стінописах комплексу Дуньхуана могли поєднуватись буддійські та даоські сюжети, і це здавалось місцевому населенню цілком природним.

Дещо інакша ситуація сталася з протестантською церквою в м. Циндао. Це був іноземний сеттльмент, інакше – місто-колонія Німеччини. Враховуючи етнічний склад міста, те, на кого була розрахована церква і надто короткий час для прояву якихось глобальних трансформацій в зовнішньому вигляді й мистецькому оздобленні, зміни торкнулися колористики фасадів і більшої мальовничості образу об'єкту північного національного романтизму.

Мета статті полягає в наступному: проаналізувати вплив культурно-мистецьких традицій Китаю на образ протестантської церкви Циндао.

Задачі дослідження полягають в наступному:

- охарактеризувати архітектуру протестантської церкви Циндао з точки зору її відповідності стилістиці північного національного романтизму;
- визначити спільне між основними об'єктами Циндао у стилі північного національного романтизму.

Актуальність теми дослідження визначена необхідністю висвітлення об'єктів запозичених стилів на території Китаю, на яких звернуто уваги набагато менше, ніж на об'єкти автентичної китайської архітектури. Попри певну еклектичність таких об'єктів, вони становлять важливу части історико-культурної спадщини Китаю.

Методи дослідження: для проведення дослідження було застосовано метод історичного аналізу, релігійного аналізу, мистецтвознавчого аналізу, порівняльного аналізу, а також описовий метод.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Існуючі наукові публікації були згруповані таким чином:

- 1) трансформація запозичених стилів в умовах Китаю [1, 2, 4];
- 2) традиційна китайська архітектура [3];
- 3) архітектура Циндао [7];
- 4) архітектура стилю модерн [6];
- 5) реставраційна діяльність і поняття твору мистецтва в реставрації [5].

Серед проаналізованих джерел особлива увага приділялась монографіям, присвяченим європейській архітектурі доби модерну на теренах Китаю, а саме книгам М.Орленко, Ю.Івашко та Ш.Лі [1, 2].

Основна частина.

Наприкінці XIX – на початку XX століття об'єкти європейської архітектури особливо активно будуються на територіях іноземних міст-колоній. Автори вибрали як приклад німецький селъмент Циндао (рис. 1) і один репрезентативний об'єкт – протестантську церкву.

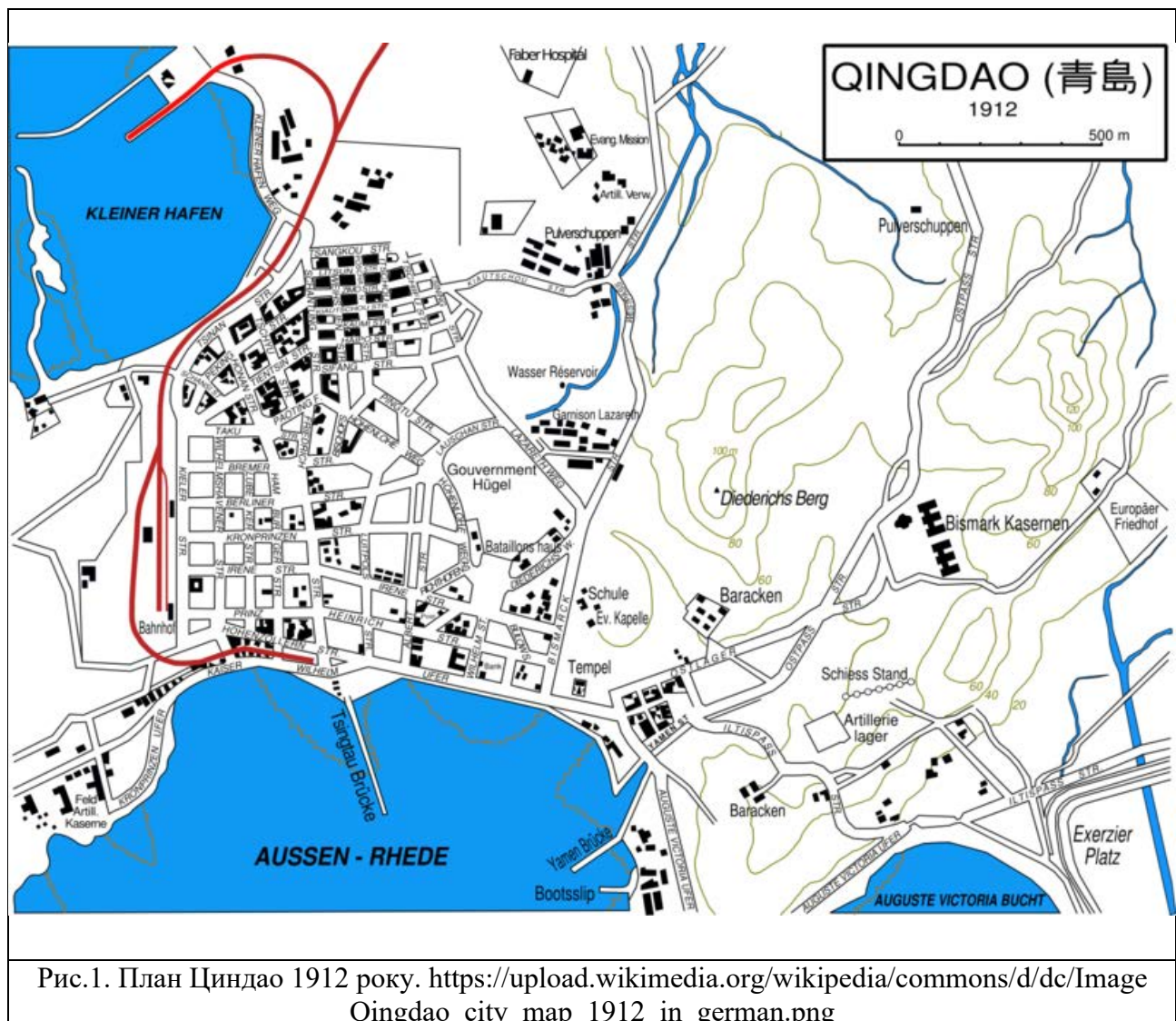

Рис.1. План Циндао 1912 року. https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/d/dc/Image_Qingdao_city_map_1912_in_german.png

Спочатку наведемо її історію. Циндао було передано в німецьку концесію в часи династії Цин, в 1898 році. Протестантська церква Циндао була побудована в 1908 – 1910 роках, автором проєкту був Курт Роткегель (Kurt Rothkegel) (рис.2). Про ідеологічне значення цього об'єкту свідчить той факт, що конкурс проводився в 1907 році у Берліні, а фінансував роботи офіс губернатора Циндао. Як це трапляється в будівництві досить часто, хоча

автором проекту вважається Курт Роткегель, завершували будівництво вже по місцю, в Циндао, два інших архітектора – Ріхтер і Хахмейстер, хоча їх роль в будівництві зазвичай не згадується в джерелах. Офіційна назва церкви звучала як «Євангелістська кірха в Циндао» ("Evangelische Kirche für Tsingtau" (德国礼拜堂)).

Місце для церкви було вибрано не випадково, недалеко від паркової зони з Резиденцією губернатора, що додатково свідчить про важливість цього об'єкту саме з ідеологічної точки зору.

Рис.2. Протестантська церква Циндао. Вигляд з головного (південного) фасаду.

https://en.wikipedia.org/wiki/Christ's_Church,_Qingdao#/media/

File:青岛江苏路基督教堂_2014-01-23.jpg

У листопаді 1914 року після початку Першої світової війни Імператорська армія Японії захопила Циндао. Через чотири роки німецькі місіонери були репатрійовані, а церква стала лютеранською. Наступним трагічним етапом в історії протестантської церкви Циндао став 1941 рік, коли британці і американці на півночі Китаю були переміщені до табору інтернованих Вейсянь. На той час настоятелем протестантської церкви був пастор Су Баочжи (苏保志)

від Товариства Циндао Туншань (青岛同善会). Служби тривали і в період з 1945 до 1949 року, віруючими були німці і американці.

В червні 1949 року Циндао підпав під контроль Народно- визвольної армії Китаю, у грудні того ж року протестантська церква була конфіскована Військовою контрольною комісією Циндао і будівлі на ділянці використовувались під медичні потреби. Під час десяти років Культурної революції вона була зачинена, її відкрили лише в листопаді 1980 року, а в 1992 році уряд провінції Шаньдун віднесло її до культурних реліквій. У 2006 році Державна рада Китаю включила протестантську церкву до переліку шести «значних національних історичних і культурних пам'яток Шаньдуна» як частину Німецького архітектурного комплексу – частини Циндао.

На відміну від традиційних протестантських храмів, протестантська церква в Циндао має план нерегулярної форми і вхід до неї розташований не із заходу, традиційно для християнських храмів, а з півдня (рис. 2). Асиметрія композиції церкви підкреслюється баштою-домінантою висотою 39 м.

Цей об'єкт традиційно згадують в одному ряду з іншими об'єктами північного національного романтизму – Резиденцією губернатора Циндао і японською середньою школою. Насамперед проаналізуємо, які ознаки північного національного романтизму тут присутні:

- крупний масштаб;
- активний силует з наявністю псевдороманських башт різної висоти;
- наявність обличкування «рваним» каменем;
- відсутність дрібних деталей і декору на фасадах.

Тепер визначимо ознаки, які не є притаманними для типового німецького північного національного романтизму:

- домінування жовтих отинькованих площин стін над площинами, обличкованими «рваним» каменем;
- введення яскравої поліхромії (червоні черепичні дахи – жовті отиньковані стіни – площини з обличкуванням «рваним» гранітом – зелений баштовий дах не в обрисах північного національного романтизму).

Висновки. Аналіз зовнішнього вигляду протестантської церкви у Циндао дозволив прийти до наступних висновків.

1. У стилі північного національного романтизму будувались ідеологічно значущі об'єкти, оскільки саме північний національний романтизм був вибраний як стиль, який найбільш виразно представляє велич німецької нації поза межами Німеччини.

2. Про визначну роль цього об'єкту в планувальній структурі фактично збудованого на порожньому місці сел'яменту свідчать наступні факти:

- місце розташування недалеко від урядової ділянки;

- проведення конкурсу в Берліні;
- фінансування офісом губернатора Циндао;
- вибір стилю північного національного романтизму.

Утім, попри наявність деяких ознак північного національного романтизму в його німецькій версії слід зазначити явище трансформації стилю при перенесенні на китайський ґрунт. Зокрема, під впливом мальовничого природного оточення, інших природно-кліматичних умов і китайських архітектурних і мистецьких традицій яскравих кольорів протестантська церква набула рис, невластивих північному національному романтизму.

Список джерел

1. Ивашко Ю., Ли Ш. Модерн Западной Европы, Украины и Китая: пути трансформации и имплементации. Киев, Феникс, 2015.
2. Орленко Н., Ивашко Ю., Ли Ш. Реинкарнация северного национального романтизма. Исследование и опыт реставрации объектов. Киев, Феникс, 2016.
3. Ivashko Y., Kuśnierz-Krupa D., Chang P. History of origin and development, compositional and morphological features of park pavilions in Ancient China. *Landscape architecture and Art*. Volume 15, Number 15, 2020. P.78-85. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.08
4. Ivashko Y., Kuzmenko T., Li S., Chang P. The influence of the natural environment on the transformation of architectural style. *Landscape architecture and Art*. Volume 15, Number 15, 2020. P. 101-108. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.11
5. Orlenko M., Ivashko Y. The concept of art and works of art in the theory of art and in the restoration industry. *Art Inquiry. Recherches sur les arts*. Vol. XXI. 2019. P. 171-190. DOI:10.26485/AI/2022/24/16
6. Sembach K.-J. Art Nouveau. Tashen America LLC, 2007.
7. Wang C. Fifty old constructions in Qingdao. Wang Chaolu, 2010.

D.Sc., Professor **Kuśnierz-Krupa Dominika**, Cracow University of Technology,
D.Sc., Professor **Remizova Olena**,
O.M.Beketov National University of Urban Economy in Kharkiv.
Associate Professor **Shevchenko Lidia**, Senior Lecturer **Kravchuk Oksana**,
Kyiv National University of Construction and Architecture

THE INFLUENCE OF CULTURAL AND ARTISTIC TRADITIONS OF CHINA ON THE IMAGE OF A RELIGIOUS BUILDING

The Buddhist temple complex of Dunhuang can be named as the oldest example of the transformation of architectural and artistic canons of foreign religions when

they were transferred to the territory of China. The artistic canons of the sanctuaries, which originated in India, underwent more and more transformations as local architectural and artistic skills developed. The same can be said about the transformation of the image of an Islamic religious building in the case of mosques, for example, in Shaanxi province, which acquired the architectural and artistic image of a Chinese temple of the traditional beliefs of Taoism and Confucianism. The influence of local traditions even on the image of a Christian church, namely the German Protestant church in Qingdao, was studied. In particular, it is quite bright for the German northern national romanticism, the polychromy of the facades, which contrasts with the ascetic interior.

Unlike traditional Protestant churches, the Protestant church in Qingdao has an irregular plan and the entrance to it is located not from the west, as usually, but from the south (Fig. 1). The asymmetry of the church composition is emphasized by the dominant tower with a height of 39 m.

This object is traditionally mentioned in the same row as other objects of northern national romanticism – the Residence of the Governor of Qingdao and the Japanese Girl's High School. First of all, let's analyze what signs of northern national romanticism are present here:

- large scale;
- an active silhouette with the presence of pseudo-Romanesque towers of different heights;
- the presence of “torn” stone cladding;
- lack of small details and decoration on the facades.

Now let's define the features that are not inherent in the typical German northern national romanticism:

- dominance of yellow tinted wall planes over planes faced with “torn” stone;
- the introduction of bright polychromy (red tiled roofs – yellow plastered walls – planes faced with “torn” granite – green tower's roof not in the outlines of northern national romanticism).

An analysis of the appearance of the Protestant church in Qingdao led to the following conclusions.

An analysis of the appearance of the Protestant church in Qingdao led to the following conclusions.

The important role of this object in the planning structure of the settlement actually built on an empty site is evidenced by the following facts:

- the location is close to the government district;
- holding a competition in Berlin;
- funding by the Qingdao Governor's Office;
- the choice of the style of northern national romanticism.

However, despite the presence of some signs of northern national romanticism in its German version, the phenomenon of style transformation when transferred to Chinese soil should be noted. In particular, under the influence of the picturesque natural environment, other natural and climatic conditions and Chinese architectural and artistic traditions of bright colours, the Protestant church acquired features that are not characteristic of northern national romanticism.

Keywords: influence; cultural and artistic traditions; China; Dunhuang temple complex; Islam; mosque; Shaanxi Province; Qingdao; Protestant church.

REFERENCES

1. Ivashko Y., Li S. (2015). Art Nouveau of Western Europe, Ukraine and China: paths of transformation and implementation [Modern Zapadnoy Yevropy, Ukrainy i Kitaya: puti transformatsii i implementatsii]. Kyiv, Phoenix. {In Russian}
2. Orlenko N., Ivashko Y., Li S. (2015). Reincarnation of northern national romanticism. Research and experience in the restoration of objects. [Reinkarnatsiya severnogo natsionalnogo romantizma. Issledovaniuye i opyt restavratsii obyektov] Kyiv, Phoenix. {In Russian}
3. Ivashko Y., Kuśnierz-Krupa D., Chang P. (2020). History of origin and development, compositional and morphological features of park pavilions in Ancient China. *Landscape architecture and Art*, 15(15), 78-85. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.08 {In English}
4. Ivashko Y., Kuzmenko T., Li S., Chang P. (2010). The influence of the natural environment on the transformation of architectural style. *Landscape architecture and Art*. 15(15), 101-108. DOI: 10.22616/j.landarchart.2019.15.11 {In English}
5. Orlenko M., Ivashko Y. (2019). The concept of art and works of art in the theory of art and in the restoration industry. *Art Inquiry. Recherches sur les arts*. XXI, 171-190. DOI:10.26485/AI/2022/24/16 {In English}
6. Sembach K.-J. (2007). Art Nouveau. Tashen America LLC. {In English}
7. Wang C. (2010) Fifty old constructions in Qingdao. Wang Chaolu. {In English}